

byggts upp i små enheter ute i olika kommunalar. I ökande omfattning decentraliseras också andra sociala instanser till de skilda kommunalerna. Organisatoriskt försöker man nu bygga upp en kommunal socialvård i kommunalar, där en intim samverkan sker mellan olika funktioner av socialvården. Olika försök är också igång för att i detta organisatoriska samarbete även fånga in den öppna sjukvården i kommunalerna. I detta samarbete mellan socialvård och öppen sjukvård skulle det upplevas som en mycket stor brist om inte barn- och ungdomssjukvården också skulle ingå.

Föreningen Sveriges Socialchefer ansluter sig helt till barnstugeutredningens majoritet beträffande frågan om socialt huvudmannaskap och menar att det vore olyckligt om administrationen överfördes till annat organ."

Red: Sten Söderberg

Statistiken över arbetslösa

Många människor i detta land undrar hur stor arbetslösheten egentligen är. Statistiska Centralbyrån, SCB, har ett slags siffror — alltid de högsta — medan Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, har ett annat slags siffror, alltid mycket lägre. Ibland får man också en tredje eller fjärde sort. AMS' tidning *Arbetsmarknaden* försök-

ker i nr 34/72 ge besked om detta tvetydiga tal:

SCBs uppgifter om antalet arbetslösa gäller personer som inte haft något förvärvsarbete under en viss vecka (mätveckan) och som sökt sådant. Som arbetslösa i AMS' månatliga statistik redovisas däremot personer som en viss dag i månaden varit anmälda som arbetslösa och under veckan kontaktat arbetsförmedlingen.

En jämförelse månad för månad från oktober 1971 till oktober 1972 mellan SCBs och AMS' uppgifter visar följande.

	SCB	AMS
Okt -71	115 800	63 700
Nov	119 600	71 344
Dec	105 700	73 612
Jan -72	136 100	85 894
Feb	122 400	80 777
Mars	108 900	80 061
April	108 700	74 373
Maj	90 200	61 654
Juni	87 200	54 717
Juli	78 300	52 521
Aug	118 400	61 681
Sept	120 900	64 251
Okt	109 800	67 378

Även den som har mångårig träning i konsten att läsa statistik kan grubbla över varför man har två bedömningsgrunder. Det verkar som om AMS' krav att de statistikförda en viss dag skall ha anmält sig vid arbetsförmedlingen än en väl formalistisk bedömningsgrund. Det vore nog bra om de båda verken kunde enas om ett säkert utslagsgivande räknesätt. Av artikelns fortsättning framgår att SCB:s metod är slumpmässig.

Undersökningen, som utfördes av SCB i oktober, baserar sig på ett slumpmässigt urval omfattande ca 17 000 personer från hela befolkningen i åldrarna 16—74 år. Resultaten räknas upp till att gälla hela befolkningen i de aktuella åldrarna. Primäruppgifterna inhämtades genom intervjuer, huvudsakligen per telefon, av SCBs lokalombud. Mätperiod var för ena hälften veckan 1—7 oktober och för den andra hälften 8—14 oktober.

De värden som redovisas i SCB-undersökningarna är behäftade med vissa slumpfel. Vad gäller totalsiffran över arbetslösheten

ligger denna med 95 proc säkerhet i intervallet 98 000—122 000.

Det sista stycket i artikeln är märkligt. Där medger alltså AMS att dess siffror är genomgående för låga. Vad tjänar sådant till?

"Europas nya underklass"

LO:s organ *Fackföreningsrörelsen* ägnar en del av sitt nr 32/72 åt invandrarfrågan. I en artikel av Arne Redemo, chef för anpassningsbyrån i Invandrarverket, betecknas gästarbetarna som "Europas nya underklass".

Bortåt 10 milj människor har under de senaste årtiondena vandrat norrut och västerut i Europa. Både in- och utvandrarländerna har officiellt utgått ifrån att det varit en tidsbegränsad förflyttning. Om några år skulle de återvända med sparmedel och bättre yrkeskunskaper för att bygga upp en tryggare tillvaro i det gamla landet.

Vad de enskilda individerna har i sinnet vet man mindre om. För en del är uppbrottet definitivt, det gäller framförallt de politiska flyktingarna. De flesta söker främst arbete och bättre inkomster och de torde från början ha ställt upp målet att återvända. Men för många har det undan för undan, inte minst genom att barnen rotat sig i det nya landet, förskjutits till ett obestämt fjärran.

Det har nu gått så lång tid att man kan börja överblicka resultatet. Den förhärskande Gastarbeiter-principen, att folket skulle vända åter efter ett par—tre år, har inte den förankringen i verkligheten som man tänkt sig. Många har stannat i sju—åtta år och längre.

Det ofta använda citatet av den schweiziske författaren Max Frisch "Vi sökte arbetskraft men vi fick människor" ger en del av förklaringen. Enligt arbetsgivarnas uträkning skulle de utländska arbetarna ha en så hög grad av rörlighet att de strömmar till då behovet sätter in och drar sig tillbaka då efterfrågan viker. In- och utvandringen skulle följa konjunkturcykeln. Men de mänskliga individerna är nu en gång inte mekaniska dockor. De reagerar utifrån sina personliga förutsättningar och från de sociala möjligheter som den närmaste om-

världen erbjuder i relation till det gamla landet. Beslutet har ofta blivit att dröja sig kvar, även om arbetstillfällena för en tid blev sämre.

Att så många blivit varaktigt bosatta i de nya länderna beror också på att konjunkturbakslagen numera träffar arbetskraften mindre hårt. Den fulla sysselsättningen är något allmänt eftersträvsvärt.

Rent alarmerande är slutorden i Redemos artikel, som skall följas av ännu en:

De utländska arbetarna bedöms i allmänhet vara till ekonomisk nytta för mottagarländerna. Hur stort nettot blir är beroende av hur mycket man lägger ned på att ta hand om människorna. Man kommer inte ifrån konstaterandet att "gästarbetarna" i dagens Väst-europa utsätts för en omild exploatering. Den går inte minst ut över barnen. Genom bristande skolgång finns det anledning frukta att det bland invandrarbarnen kommer att finnas fler analfabeter än bland föräldrarna, som vuxit upp i länder med ett mycket sämre skolväsen.

Arbetsgivarna säger ja till skatt på sjukpeng

Övergång till beskattning av sjukpenning och motsvarande förmåner vid arbetslöshet framstår som en angelägen åtgärd. Detta framhåller SAF i sitt remissyttrande över sjukpenningutredningens betänkande "Beskattade förmåner vid sjukdom och arbetslöshet m.m.". Den nuvarande skattefriheten leder till att det i många fall blir en överkompensation under den tid vederbörande är sjuk.

Det går inte att jämföra det verkliga inkomsläget mellan den som inte uppburit sjukpenning och den som uppburit sådan. Sådana sociala förmåner som anknyttits till den beskattningsbara inkomsten kan därför utgå även i fall där den faktiska inkomsten inte skulle motivera detta. SAF delar utredningens uppfattning att det finns tekniska förutsättningar att beskatta sjukpenningen från 1974 och ansluter sig i huvudsak

till den föreslagna tekniska lösningen.

Det regnar svavelsyra

Lokala utsläpp av svaveldioxid har troligen större betydelse för försurningen av våra skogar och sjöar än experterna hittills trott. En undersökning kring Uppsala visar att merparten av svaveldioxidutsläppen från Uppsala kommer ner som svavelsyra inom tio mils radie från staden räknat när det regnar, meddelar *GHT* 14.11. Följden kan bli att naturvårdsverket kräver att BP:s raffinaderi i Göteborg skall sänka svavelhalten i sitt bränsle när det är risk för regn i Västsverige.

Avdelningsdirektör Lars Lindau redogjorde för de preliminära resultaten av docent Ulf Högströms undersökningar kring Uppsala, när BP:s utbyggnadsplaner behandlades inför koncessionsnämnden för miljöskydd i Göteborg på måndagen.

Uppsalaundersökningens resultat står i bjärt kontrast mot de undersökningar som gjorts kring Stenungsund. Där begränsades undersökningsområdet till en cirkel med 1,5 mils radie från Stenungsund räknat. På det området kom bara fem proc av de lokala svavelutsläppen ner som svavelsyra.

Västsveriges jordar tål svavelsyra sämst, eftersom de är kalkfattiga och inte kan neutralisera syran. Samtidigt får de ta emot stora mängder regn, jämfört med övriga landet. Naturvårdsverket anser ändå inte att de senaste undersökningsresultaten påverkar verkets positiva inställning till en utbyggnad av BP-raffinariets kapacitet från fem till 15 milj ton råolja per år.

Bränslet får innehålla högst 1 proc svavel (detsamma som för hela Göteborg), men när de meteorologiska förhållandena så kräver, skall svavelhalten sänkas, föreslår verket.

Man kan undra hur en sådan föreskrift skall kunna följas och hur kontrollen skall ske. Det finns humanmedicinska skäl för en radikalare sänkning av tillåtna svavelhalter.

Arbetslöshet och arbetskraftsbrist

Det är med bekymrad förvåning man då och då läser Statistiska centralbyråns arbetskraftsbarometer. Samtidigt som vi har en tydligen mycket svårbotad arbetslöshet på över 100 000 personer meddelas ständigt att det råder brist på utbildad personal inom vårdyrkena.

När man kostar på så mycket i omskolning här i landet och arbetslösheten är markerad inom lågåldersgrupperna är det ofattbart att man inte kan finna argument för att locka ungdom till de meningsfyllda vårdyrkena. Det finns ett överflöd av nyutexaminerade samhällsvetare och beteendevetare. För dem borde det väl vara en lockande möjlighet till fortbildning att åtminstone några år ägna sig åt människovård.

Tydligt är att de ansvariga (nögskolor och AMS) är oförmögna att "sälja" dessa yrken åt ungdomen. Det råder också brist på barnavårdslärare, ett annat yrke med sikte på människovård.

Någonstans ligger ett fel, och det lönar sig inte att bara skylla på ungdomen.

Överproduktion av socionomer?

Förlåt, vad menar ni? är en fråga som tidningen *Socionomen* (21/72) ställer till Lars Sköld som är överdirektör i skolöverstyrelsen och ordförande i nämnden för socionombildning och Hugo Hegeland, som är rektor vid socialhögskolan i Göteborg. Socionomen avslöjar att Sköld via lärarrådet vid skolan försökt få lärarna att "inte sprida pessimistiska uppfattningar om utbildningen och arbetsmöjligheterna efter avlagd examen".

Socionomen påpekar att Skölds uppmaning till lärarna sammanfaller med att statistiska central-

byrån redovisar att socionomernas arbetsmarknad är ur balans och att svårigheter att få jobb redan kan konstateras för nyexaminerade socionomer. Men dessutom skall socionomutbildningen under 70-talet byggas ut snabbare än någon annan spärrad utbildning.

— Med risk för att sprida pessimistiska uppfattningar om arbetsmöjligheterna för socionomerna kräver Sveriges socionomers riksförbund fortfarande att statsmakterna visar att det finns behov av så många socionomer som skall utbildas, skriver Socionomen bl a i en kommentar.

Abortutredningen kompletteras

Abortutredningen har varit ute på remiss och av svaren har man tydligen upptäckt att den hade vissa praktiska brister. *Från departement och nämnder 21/72* meddelar:

Justitieminister Lennart Geijer har tillsatt en arbetsgrupp för att komplettera det utredningsmaterial som behövs för att ta ställning i frågan om en ny abortlagstiftning.

Arbetsgruppens huvuduppgift är att kartlägga olika resursfrågor, som är av betydelse i detta sammanhang. Detta gäller särskilt en rad abortförebyggande åtgärder, bl a preventivmedelsrådgivningen och andra upplysningsfrågor. Arbetsgruppen skall även kartlägga de gynekologiska vårdmöjligheterna.

Arbetsgruppen består av rättschef Carl Edvard Sturkell, ordförande, avdelningschef Sven Alsén, departementsrådet Leif Andersson, professor Ulf Borell, kansli-råden Per Jermsten och Ingemar Nygren, förste sekreterare Jan Sahlin, departementssekreterare Göran Sellvall och avdelningschef Turid Ström.

Det behöver ju inte alls vara så i det här fallet men eljest är det en bra metod i politiskt ömtåliga fall att utreda vidare. Och att i alla debatter hänvisa till att frågan är under utredning.

Tandvården och landstingen

Reformen är efterlängtat av allmänheten, även om dess förmåner inte alls är jämförbara med sjukförsäkringens, skriver *Landstingens tidskrift* i en ledare 15.11.72 om förslaget till tandvårdsförsäkring. En återbäring med hälften av kostnaderna för vuxna — oavsett om tandvården skett genom folktandvården eller privat — är dock av betydelse även det. Och skulle tandläkarräkningen inte stanna vid tusenlappen ger försäkringen 75 procent av det överstigande beloppet.

Landstingen berörs i hög grad av reformförslaget. En hittills frivilligt åtagande från 1930-talet ändras till en lagfäst skyldighet. Mot att folktandvården nu bär ansvar för åldrarna 6—16 år föreslås ett ambitiösare mål: barn- och ungdomstandvården skall omfatta åldrarna 0—19 år och utbyggnaden för att svara därtill beräknas vara klar på sex år. Kostnaderna för barnen och ungdomarna blir inga. De ska bäras helt av landstingen och försäkringen.

Två frågor anmäler sig som de stora för landstingen: ekonomin och tillgång till tillräckligt antal tandläkare inom folktandvården för att svara till reformens målsättning.

Redan innan utredningen påbörjades deklarerade landstingsförbundet att en reform med lagfäst skyldighet och utökat ansvar inte fick medföra ökade kostnader för landstingen. Det kravet har tillgodosetts. Också att kostnaden i fullfunktionsstadiet — alltså år 1979 om försäkringen träder i kraft den 1 januari 1974 — inte överstiger de cirka 330 miljoner kronor landstingen 1971 satsat på folktandvården. Konstruktionen skall vidare bli sådan att de landsting som byggt ut sin folktandvård längst inte ekonomiskt skall missgynnas.

I stort syns alltså utredningsmannen — i samråd med socialdepartementet och landstingsförbundet — när det gäller reformens ekonomiska konsekvenser för landstingen ha lyckats åstadkomma ett förslag som inte bryter den angivna ekonomiska ramen.

Landstingens resonemang skulle alltså vara: Javisst, bara vi slipper betala. Skattebetalarna vet att det till slut är ur deras lönekuvert pengarna kommer att tas.

Kring olyckan med el-rullstol

En dödsolycka har inträffat vid en av våra rekreationsanläggningar. En rullstolsbunden gäst har med sin elrullstol kört ner i vattnet och drunknat, meddelar *Svensk Handikapptidskrift*, 10/72 och kommenterar.

Hur det hela har gått till är svårt att med säkerhet komma till klarhet om. Ingen har varit med när olyckan skedde. Vad man på sannolikhetens grund kan komma fram till är dock att den förolyskade av någon anledning förlorat kontrollen över sin rullstol; den har tydligen skenat utför en slänt ner i sjön.

Vid utredningen har man kunnat konstatera att elrullstolen var helt felfri. Den hade bara de allmänna svagheter i konstruktionen som alla rullstolar av den typen har. Den saknade bl a så säkra bromsar att den kunde rekommenderas för utomhusbruk. Ändå användes den ute.

Händelsen ger anledning till en hel del eftertanke på sina håll. Vi har många gånger erinrat om att hjälpmedelssortimentet, och i synnerhet rullstolarna och elrullstolarna, lämnar mycket övrigt att önska både när det gäller funktionen och säkerheten. Samtidigt måste handikappade använda de ofullkomliga hjälpmedlen därför att man annars förlorar så mycket av sin aktivitet och personliga frihet. Elrullstolarna är ett typexempel på detta. Även om en handikappad använder en elrullstol som man vet har sådana brister att den inte borde köras utomhus händer det ofta att man går ut med den. Av det enkla skälet att den fungerar bättre även där än alternativet manuell rullstol.

Elrullstolarna är till allra största delen avsedda endast för innekör. Dessa innekörare kan givetvis också användas ute i viss utsträckning — på plant och jämnt underlag. Men naturen är inte plan och jämn och handikappade har liksom andra behov av att

kunna röra sig i naturen. Därför finns det ett par, tre utpräglade utomhuselstolar, Permobil SA, Permobil X och Meyra 35. Prisskillnaden mellan utomhus- och inomhusrullstolarna är rätt stor och större ju mer grava handikapp elektroniken ska kompensera.

Det otäcka i den här situationen är att ordinatorerna i alltför stor utsträckning kommit att snegla på prisskillnaderna.

Riktig hjälp åt MS-skadade

Många glömda och isolerade MS-skadade skulle kunna få hjälp att lämna rullstolen om de finge riktig sjukgymnastik, påstod nyligen i en intervju i *Arbetet* sjukgymnast Margareta Myrenberg. Hon var huvudlärare vid en sjukgymnastkurs som nyligen hölls i Lomma.

Margareta Myrenberg har i ca 20 år sysslat med rehabilitering av MS-sjuka. Hon har skrivit böcker i ämnet och studerat i USA. Hon påstår:

— Folk är skrämda för MS. Det är en allvarlig och invalidiserande sjukdom, men lång tids skräckpropaganda har lett till att MS-sjuka försjunkit i apati. De tror inte att deras situation kan förbättras.

— I själva verket kan många fall hjälpas till en bättre tillvaro. En duktig sjukgymnast ska kunna hjälpa MS-patienterna både fysiskt och socialt. Men i sjukgymnasternas tvååriga utbildning finns nästan ingen information alls om MS.

Det är för att förbättra sjukgymnasternas kunskap på det här området som Skånska Multipel-Sklerosföreningen ordnat kursen. 22 sjukgymnaster från södra sjukvårdsregionen deltar. De flesta av dem bekostar själva sin fortbildning.

Om kriminalvårdsbetänkandet

Kriminalvårdsberedningens betänkande har framlagts nu och Socialstyrelsen informerar om sina synpunkter. Vi tar här upp endast två speciella grupper:

Narkotikamissbrukare bör enligt styrelsens uppfattning inte särskiljas från övriga vårdbehövande.

Den framtida utformningen av narkomanvård bör i stället relateras till samma premisser som gäller för kriminalvården i övrigt. De försöksverksamheter som förordats av styrelsen blir således aktuella även för narkotikamissbrukarna.

Styrelsen har också bla framhållit att narkomanerna bör hjälpas till psykiatrisk sjukhusvård, frivilligt såväl som med tvång, efter samma grunder som övriga samhällsmedborgare.

För att de klienter som har alkoholproblem skall kunna resocialiseras måste de få hjälp för sina alkoholproblem. Socialstyrelsen anser att om de nykterhetsvårdande organen skall kunna förverkliga sitt vårdansvar gentemot kriminalvårdens klienter måste en betydande upprustning av såväl öppen som slutet nykterhetsvård komma att krävas.

Unga lagbrytare från "goda hem"

Under rubriken "Unga lagbrytare" framhåller *Upsala Nya Tidning* i en ledare att mönstret för svensk ungdomsbrottslighet håller på att förändras.

Ännu för en femton, tjugo år sedan var det ytterligt sällsynt att asociala och kriminella ungdomar hade en god uppväxtmiljö som bakgrund. När enstaka fall, som tycktes vara av den typen, kom till sociala eller rättsvårdande myndigheters kännedom, visade det sig ofta nog att den skenbart gynnsamma miljön hade brister av ett eller annat slag. Vidare var ungdomskriminaliteten nästan uteslutande en storstadsföreteelse.

Skå-doktorn Gustav Jonsons teori om att det sociala arvet är lika livsavgörande för individen som det biologiska är ett uttryck för erfarenheter och iakttagelser som hade giltighet till för endast några år sedan.

Då började det emellertid bli allt vanligare att exempelvis ungdomsvårdsskolorna fick sina elever även från små orter och landsbygd, vilket kanske i hög

grad berodde på att ungdomen — och med den ungdomsbrottsligheten — blivit bilburen. Vidare har narkotikamissbruket med åtföljande vanor och livsstil haft möjlighet att tränga in och därmed öka riskerna för kriminalitet även i goda och skyddade miljöer.

En undersökning som professor Gösta Carlsson har överlämnat till justitieministern gäller helt unga pojkar — från 11 till 15 år — som debuterar med egendomsbrott under åren kring 1960. De nyssnämnda faktorerna — motorismen och narkotika — kan för deras del således inte ha haft någon större inverkan. Ändå ger undersökningen till resultat att sambandet mellan miljö och brottslighet inte är så fast att man kan tala om någon förutbestämthet.

Tesen om miljöns inverkan — som inte bör drivas för långt (minns Lysenko) — får tydligen modifieras. Hemmets "inne"-miljö håller inte stånd mot "ute"-miljön. Gänget har större inflytande än familjen. Detta bör inte vara någon överraskning ur sociologisk synpunkt. I fråga om den så att säga motoriserade galenskapen är för övrigt socialgrupperna I och II värre belastade än "fattiga men hederliga föräldrar".

Svarspanel vid handikappinstitutet

Handikappinstitutet har inrättat en svarspanel för frågor om tekniska hjälpmedel för handikappade samt frågor som rör bostads- och samhällsplanering för handikappade. Svarspanelen tar också emot beställningar av institutets trycksaker.

Svarspanelen har telefonid måndag—fredag kl 9.00—12.00.

Tel 08/87 01 70.